

Stanovisko

Asociace nestátních neziskových organizací v České republice k právní úpravě statusu veřejné prospěšnosti v návrhu občanského zákoníku, schváleném vládou České republiky dne 18. 5. 2011

Právní úprava statusu veřejné prospěšnosti je standardní součástí legislativy vyspělých demokratických zemí v Evropské unii, která v těchto zemích napomáhá naplňování veřejně prospěšného poslání neziskových organizací a přispívá k jejich transparentnosti a důvěryhodnosti. Ustanovení o statusu veřejné prospěšnosti, která byla doplněna do vládního návrhu občanského zákoníku (§§ 146 – 152) v rámci projednávání v Legislativní radě vlády po vypořádání připomínek meziresortního připomínkového řízení bezprostředně před projednáním ve vládě ČR, však mají zcela jiný charakter – diskriminační, prokorupční a manipulativní. Je velmi pravděpodobné, že takto formulované principy statusu veřejné prospěšnosti budou zneužívány a nenaplní tak očekávaný účel.

K jednotlivým paragrafům máme tyto konkrétní připomínky:

- **za nepřijatelné** považujeme bezprecedentní ustanovení o „pocitivých zdrojích“ (§ 148, odst. 1, písm. e), protože tento pojem je právně i věcně zcela vágní a **po uplynutí 10 let jsou tímto ustanovením nepocitivé zdroje legalizovány jako pocitivé** (toto je prototyp ustanovení, před nimiž NNO již dříve varovaly v průběhu připomínkování věcného záměru zákona o statusu veřejné prospěšnosti)
- **nepřijatelná je nerovnost mezi menšinovými společníky** (od nichž není požadována bezúhonnost) a **většinovými společníky** (kteří musejí prokázat bezúhonnost), **požadavek bezúhonnosti by měli splňovat všichni společníci** právnické osoby se statutem veřejné prospěšnosti, tolerance trestné činnosti menšinových společníků je nežádoucí (§ 148, odst. 1, písm. c-d)
- **diskriminační a potencionálně korupční** je ustanovení § 149, které umožňuje, aby velmi nejasně specifikovaný okruh organizací nemusel prokazovat splnění podmínek statusu veřejné prospěšnosti a ponechává na orgánu veřejné správy, od koho bude toto prokazování požadováno
- **diskriminační je rovněž**, že prokázání splnění podmínek veřejné prospěšnosti nebude požadováno požádá-li o status veřejné prospěšnosti právnická osoba při svém vzniku (§ 148, odst. 2), kdežto později bude muset splnění podmínek prokazovat
- **disproporční** je také různý způsob získávání a pozbývání statusu veřejné prospěšnosti: zatímco o získání rozhoduje orgán veřejné správy (§ 148), o vymazání může rozhodnout pouze soud s výjimkou, pokud se právnická osoba statusu vzdala (§ 151), čímž se může doba nedůvodného podržení statusu značně prodloužit, ačkoliv podmínky splněny nebudou; v návrhu zákona o statusu veřejné prospěšnosti se počítalo s odnímáním statusu ihned poté, co se rejstříkový orgán o neplnění podmínek dozví, s možností následného soudního přezkumu
- návrh **porušuje dosud deklarovaný princip**, že status veřejné prospěšnosti nebude přiznáván žádným orgánem či institucí, nýbrž bude konstitutivně automaticky do rejstříku zapsán (popř. vymazán) na základě splnění (resp. nesplnění) zákonných podmínek (a soudní přezkum bude pouze dodatečně na návrh oprávněné osoby); místo toho bude o přiznání statusu veřejné prospěšnosti rozhodovat „orgán veřejné moci“ (§ 148)

- podle § 152 lze předpokládat, že **organizace bez statusu veřejné prospěšnosti nebudou mít přístup k veřejným zdrojům** nebo tento přístup bude pouze omezený, což chápeme také jako diskriminační, protože řada neziskových organizací naplňuje prospěšné poslání a cíle, které však nemají charakter veřejné prospěšnosti
- **nesouhlasíme zásadně se změnami v oddílu o veřejné prospěšnosti, provedenými Legislativní radou vlády (§§ 146 – 152)**, protože byly včleněny do návrhu zákona mimo řádné připomínkové řízení, jsou v rozporu s návrhem věcného záměru zákona o statusu veřejné prospěšnosti, nejsou v souladu se zájmy nestátních neziskových organizací a mohou být snadno zneužity
- **nesouhlasíme s názorem vedoucí sekretariátu Rady vlády pro NNO JUDr. Hany Frišenské**, který nám byl rozeslán e-mailem dne 24. 5. 2011, že změny nejsou v rozporu s návrhem věcného záměru zákona o statusu veřejné prospěšnosti.

Z výše uvedených důvodů **proto naléhavě žádáme o vypuštění §§ 146 - 152 z návrhu občanského zákoníku.**

Závěrem podotýkáme, že samotný občanský zákoník by podle našeho názoru neměl detailně řešit postavení právních subjektů. Občanský zákoník to komplikuje a dělá ho to složitějším. Měl by to být zákon srozumitelný pro občany.

V Praze dne 3. června 2011

Za Asociaci NNO v ČR:

Rudolf Chlad,
prezident

PhDr. Karel Schwarz,
výkonný předseda